בשלשה מקומות שנה לנו ר' יהודה לאסור לאדם שיהנה ממון חבירו שלא מדעתו · אע"פ שמן הדין הרי הרואה לומר שיהנה חברו דאע"ג דזה נהנה *[זה לא חסר כ"י] מיקנו חכמים שיהא חייב דאין לו ליהנות ממון חבירו שלא מדעתו ולידך דאמר רבי יהודה אם השבח כו' דאע"ג דגזלן קונה בשינוי הכא תקינו דלא ליקני כיון שאין מתכוין לגזול ולקנות משום דאין לו ליהנות ממון חבירו שחבירו הביאו מן השוק ומרח בו כדפירש בקונטרס וא"ה לפי מאי דס"ד השתא דטעמא משום דאסור שיהנה ממון חבירו ולא משום דכל המשנה ידו על התחתונה הוי דלא קני בשינוי משום שהבעלים מרחו להביאו מן השוק מ"מ לא הוה ליה למימר ידו על התחתונה ואור"י דהמ"ל וליטעמיך א"כ מן הדין לא קנאו בשינוי כיון שאינו מתכוין לקנות ומיהו מ"מ היה לו ליתן שכר כפי מה שהשביחו בגניבתו שאור ורבנן תקנו שלא יהנה ממון חבירו שלא מדעתו דהייבו בגניבתו השאור שעשה שלא מדעתו הלכך ידו על התחתונה וגם משלים שמרו נמי אע"ג דאסמכתא קניא הכא כיון שאין זו מתנה גמורה שאין נותנה בלב שלם תקנו חכמים שלא יהנה מלוה הימנו:

אם השבח יתר על היציאה · *פי' בירושלמי בפרק הגוזל קמא (ב"ק דף ק: ד"ה אם):

לא לזה ולא לזה מאי-אין נראה לר"י פירוש דקונטרס שפי' שבעה"ב רוצה למכור את הקרקע דבהא לא קמבעיא ליה דפשיטא דאין יכול למוכרו שהרי משועבד לזה לבנות עליה אם כשירצה ואי רוצה למכור הקרקע לעשות הבית ואין מוכר אלא כח שיש לו בתוכה הא נמי פשיטא שבעינן זה יכול למוכרה דאמר לא ימכור כח שיש לו בה אלא נראה דמייתי שרוצה בעה"ב לזורעה ובעל עליה אמר גם אני אזרע שגם לי הקרקע משועבד לעליה **אי דאמר** מאי ת"ל היאך - אין לך כלום בקרקע אלא לעניין העליה בלבד:

וכן בית הבד כו' · פי' בקונטרס דאיירי בחתן שחלקו כמו פלוגתא דר' יהודה ורבנן ולא בשוכר ומשכיר וקלא קשה דמשמע דמדפליגי הכא רב ושמואל בגמרא דמיירי בשוכר ומשכיר דומיא דהתם דפליגי לעיל ועוד אי בחתן שחלקו מוטל על החתן לבנות התקרה אמאי אצטריך לאוקמי ההיא דלעיל בנפחת העליה בשוכר ומשכיר לוקמה בחתן שחלקו ואי הא וכן אנפחת העליה דלעיל קאי אמאי הפסיק ביניהם ולא הסמיכם: זמן

[זה לא חסר כ"י]

יד א מיי' פי"א מהל' מכירה הל' ה סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' נה סעי' א וסי' רז סעי' יב:

טו ב מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ שם:

טז ג מיי' פי"ד מהל' שכנים הל' ה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסד סעי' ו:

יז ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז:

יח ה מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ה:

יט ו מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסה:

כ ז מיי' פי"ב מהל' גזלה ומלוה יט סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיז סעי' א:

כא ח מיי' פי"ב מהל' שכנים הל' מ סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קטו:

נוסחא/מהגר

◇ "תחתון/דלין הא לענות" דייקי מהכא לעניה בשבח גדול ובוגרים אורי מהדא בתוספתא אם בפחתה מאה טרפיק קנאם

[פירושי בשם ירושלמי כ"י]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' יהודה אומר לא יתן (אמאי) · תוי"ט וכ"כ כ"ל ממאי: (ב) שם דאיכא שתרוויהו · כ"כ אע"פ שזה חסר דאיכא שתרוויהו דאפייתא דאפייתא אם כשל לבנות מחנות אין מתחלקין הקינקין שלני ואר הגמרא

נוסחא

בין מעות טנפל ואין נמצאים כשל לבנות מחנות אין מתחלקין הקינקין שלני ואר הגמרא

גמ' שיהנה ממון חבירו · שלא במתנה עד שתהא מדעתו ונוחה לו: **נותן לו דמי למרו** · למר לבן כמו שמסר לו דקניה בשינוי וקתחייב מעות: **ר' יהודה אומר** · אם כן תחייבו גמלא זה להנה שזה הביאו לו מן השוק אלא מחזיר לו את האמר כמות שהוא לבוע וידו על התחתונה: **אם השבח** · שהשביח האמר יתר על היציאה שהוציא לבע זה בסממנין ועליס ושכר מרחו כשאר שכיר יום: **נותן לו את היציאה** · ולא מה שרחוי בקבלות דהוי מפי ואם ההוצאה וכו': **והשאר את שערו** · הפקידו ביד נאמן לפי שדאג הלוה שיחזור ויחבענו כל החוב: **ואמר לו** · לוה לשאר: **אם אין אני נותן לו** · את המותר מכאן עד יום פלוני: **פן לו שערו** · ויחזור ויחבע הכל: **ודלמא** · לא היא זה נהנה וזה לא חסר לא קאסר רבי יהודה אלא זה נהנה וזה חסר הוא דאסר ומתניתין זה נהנה וזה חסר הוא דאמר ליה בעל הבית קח משחרת לכותלאי שאתה בונה חדשים ויפים וכל הדמים עלי ואתה משחירן בעצן לפני יציאתך: **דלוה ליה משנה** · וקנסא קנים ליה אבל זה נהנה וזה לא חסר כגון לעיל (דף סד:) הדר בחצר חבירו בחצר דלא קיימא לאגרא והדר זה אפילו עביד למיגר דה"ל נהנה וזה אינו חסר אינו צריך להעלות לו שכר: **ושמעינן ליה וכו'** · הכא אשמעינן הכי: **תחתון שבא לשנות** · בבנין חומה שעליו מן היסוד עד התקרה: **בגויל שומעין לו** · אם היה מתחילה מחבני גזית ובא לשנותו כשפלה ולבנות בחבני גויל שומעין לו מפני שהוא מחזיק את הבנין שחומת גויל רחבה משל גזית טפח כדאמר בפ"ק דבבא בתרא (דף ב:) בגויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים ובגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה והתם מפרש גויל אבנים דלא משפיין דמורשי דידהו מטפי בה טפח: **כפיסים** · ארקי-חצלי לבנים ורחבן טפח ומחצה ונותן אריח מכאן ואריח מכאן וטפח אבנים דקות וסיד ביניהם והוי עובי החומה ד' טפחים: **בלבינים** · שלימות ואין עובין של כותל אלא כמדת רוחבן והן ג' טפחים **בכל הדבר** · **תחתון** שמרחיב עובי הבנין ומחזיקו שומעין לו אם ממעט חיזוקו אין שומעין לו שהעליון מועטו למחר יפול **עליון** שבא להכביד את המשא **תחתון** מעכב עליו וכל זמן שממעט כובדו שומעין לו: **ארזים** · בקורות של תקרה תחתונה קמייתי וארזים *מתקיימין מן הסקמין ומשלן כבד: **בא לשנות תחתון** · **משקמים** לארזים שומעין לו שמהנה לעליון שמתקיים וחזק מקום מדרך רגליו, **מארזים לשקמים** אין שומעין לו מפני שהן טוחין להשבר: **לארבעה בחלונות** · ממעט חוזק הבנין והעליון מעכב עליו: **להגביה** · חלל הבית אין שומעין לו שמעטרית את העליון לעלות ועוד שהגמוך חזק מן הגבוה: **עליון שבא לשנות וכו'** · טעמא דכולהו שומעין לו מפני שממעטו כובד המשא והיכא דמוסיף על כובדו, תחתון מעכב עליו שהתחתון אינו חושש אם תפול החומה שמן התקרה ולמעלה: **אין לו לא לזה ולא לזה** · לבנות שבעיים הם ובעל הקרקע רוצה למכור הקרקע: **מאי** · אין ליה לבעל העליה בקרקע לא לא: **דדיינא הוא** · אב"ד היה כדאמרינן בהוריות בפ' בתרא (דף יג:): **כמה מפסיד אלים** · ימי קיומה היא ממהרת ליפול מחמת משא העליה: **מתני' בית הבד** · בית לעצור זיתים וגינה אחת על גבו שחקק לתוך בסלע מחתיה כגון כיפה והיה גינתו למעלה ובית בדו מלמטה וכשמת נמלו בניו זה בית הבד וזה גינה ונפחת גגו של בית הבד שהוא מקום זרועתו של העליון: **כיפין** · חרקולנ"ו העליון יתן עליו עפר ויזרע: **פטור** · מלשלם דמאי הוא ליה למיעבד אתם הוא: **נתנו לו זמן** · שלאחרו ב"ד שהיה עוטה ואמרו לו פטור: **ונפל** · לתוך גיגתו של חבירו: הגיעוך

גמ' אמר ר' יוחנן בשלשה מקומות שנה לנו רבי יהודה אסור לאדם שיהנה ממון חבירו אלא דתנן, איך מה היא דתנן *הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יותר על ההוצאה, נותן לו היציאה, ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ואיך מאי היא דתנן *מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר *לא יתן (א) אמא דלמא עד באן לא קאמר רבי יהודה הכא אלא משום (ב) דאיכא שתרוויהו, אי נמי לצבוע לו אדום וצבעו שחור משום דקא משנה (ג) (דתנן) *כל המשנה ידו על התחתונה ומי שפרע מקצת חובו נמי הוי אסמכתא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר *לא קנ/אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא תחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו, בגזית אין שומעין לו, בכפיסין שומעין לו, בלבנים אין שומעין לו, לסכך בארזים שומעין לו, בשקמים אין שומעין לו, למעט בחלונות שומעין לו להרבות בחלונות אין שומעין לו, להגביה אין שומעין לו, למעט שומעין לו עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו, בגויל אין שומעין לו, בכפיסין אין שומעין לו, בלבנים שומעין לו, בארזים אין שומעין לו, בשקמה שומעין לו, לרבות בחלונות שומעין לו, למעט בחלונות אין שומעין לו, להגביה אין שומעין לו, למעט שומעין לו, אין לו לזה ולא לזה מאי? (*תניא אין לו לא לזה ולא לזה אין לו לבעל עליה בקרקע כלום) תניא רבי נתן אומר תחתון נוטל שני חלקים והעליון שליש ואחרים אומרים תחתון נוטל שלשה חלקים והעליון נוטל רביע אמר רבה נקוט דרבי נתן בידך *דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא: קא סבר כמה מפסיד עליה בבית, תילתא, הלכך אית ליה תילתא: **מתני'** ובן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדו כיפין. *הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם, נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור, לאחר הזמן חייב, כמה שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו "פנה אבניך" ואמר לו הגיעוך

ב"ק לה: ק:קב: לעיל מח: ע"ז ו:

ב"מ קמט: מלכים כו:

[לעיל עו: וש"נ]

[לעיל סו: וש"נ]

מיזמא ריבוי קיר מ: גויל = 6 טפחים גזית = 5 טפחים כפיס = 4 טפחים לבנה = 3 טפחים

רש"ל מ"ז בשם מרדכי אבל הרי"ף גרס לה

* ע"ז לה ב:

[ב"ק לט: מג:]

* נלע"ד לפסוק דברי הגאון ראב"ן ז"ל דאם אין תקנה אחרת אין מעכבין אותו אבל אם יש לו אפשר אינו יכול לעכבו אבל אם אינו יכול לעשות אחרת אינו מעכבו אבל אם אינו יכול לעשות אחרת אינו מעכבו אבל אם אינו יכול לעשות אחרת אינו מ